

หลักสูตรอบรมระยะสั้นชุดที่ 1

นวัตกรรมสังคมกับเครื่องมือสำหรับนักปฏิบัติการ

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาวัตกรรมการสังคม วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

ความเป็นมา

วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยนวัตกรรมสังคม โดย “สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาวัตกรรมการสังคม” (Social Innovation Research & Development Institute: SIRDI) ได้ร่วมมือกับหน่วยงานภายในของมหาวิทยาลัย และเครือข่ายขององค์กรพันธมิตรทั้งที่เป็นภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม มีความประสงค์ร่วมกันที่จะพัฒนาการจัดการความรู้แบบ Non-degree เพื่อมุ่งเน้นที่จะนำไปสู่การสร้างความร่วมมือที่จะแก้ปัญหาเศรษฐกิจฐานราก การเพิ่มพูนสมรรถนะการทำงานให้กับนักปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการประกอบการและการสนับสนุน ในขณะเดียวกัน วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิตยังเห็นว่า การจัดการอบรมในโครงการนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการร่วมสร้างพื้นที่สำหรับการเปลี่ยนแปลง และการเรียนรู้ร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่ปฏิบัติการจริงในภาคสนามอีกมิติหนึ่งด้วย

กลุ่มเป้าหมาย

เป็นหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับนักปฏิบัติการทางสังคมที่ทำงานในองค์กรชุมชน ทั้งที่เป็นอาสาสมัคร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ เอกชน และประชาสังคม รวมทั้งนักปฏิบัติงานในองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดทำนโยบายสำหรับการพัฒนาท้องถิ่น เศรษฐกิจและสังคมในระดับฐานราก

กลุ่มวิชาพื้นฐาน

หนึ่ง การสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม องค์กร และเครือข่าย

ทำความเข้าใจต่อความสำคัญของกลุ่ม องค์กร และเครือข่ายของชุมชน ทั้งการริเริ่ม การบริหารจัดการ การสร้างความสัมฤทธิ์ผลในการจัดการแก้ไขปัญหา และการขยายผลความสำเร็จออกไปสร้างผลต่อการขับเคลื่อนเพื่อการเปลี่ยนแปลงในวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการความเข้าใจต่อบทบาทของ “ทุนทางสังคม” (Social Capital) และกลไกการทำงานของ “การเกื้อกูลของสังคม” (Social Solidarity)

สาระสำคัญของวิชานี้ จะเกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 การจัดตั้งกลุ่ม และองค์กร: ความสำคัญ จุดเด่นและจุดด้อยของแต่ละประเภท
- 1.2 การบริหารงาน: การจัดทำแผน การบริหารแผน การรายงานผล และการมีส่วนร่วม
- 1.3 บทบาทและการพัฒนาขององค์กรสนับสนุน
- 1.4 การขยายงานแบบรวมกลุ่มเพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารงานชุมชนและท้องถิ่น

กรณีศึกษาที่เป็นตัวอย่าง ประกอบด้วย การพัฒนาจากโครงการ Three Share Farm ไปสู่การริเริ่มงานแบบ Microfinance ของ Grameen Bank และ Prof. Muhammad Yunus ในประสบการณ์ของการสร้างการเข้าถึงแหล่งเงินระบบเศรษฐกิจและการแก้ปัญหาความยากจนของชาวบังคลาเทศ การบริการเครื่องมือทางการเกษตรและงานที่ปรึกษาทางการเงินของ Proximity Design (องค์กรพัฒนาเอกชนในเมียนมาร์) การจัดตั้งโครงการร้านค้าชุมชน/ชุมชนเข้มแข็งของบริษัท Unilever ในอินเดีย

สอง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ บริการ และการเข้าสู่ระบบการตลาด

ทำความเข้าใจต่อบทเรียนและประสบการณ์ความสำเร็จของการทำงานแบบกลุ่มของวิสาหกิจชุมชน การริเริ่มธุรกิจใหม่แบบ Start Up การรับช่วงต่อและต่อยอดวิสาหกิจครัวเรือน ซึ่งเป็นการประกอบการในรูปแบบต่าง ๆ ของไทย ทั้งในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และหัวเมืองต่างจังหวัด (รวมทั้งชนบท) โดยมุ่งเน้นไปสู่การเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์ และบริการเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจตลาดทั้งตลาดแบบเดิม ตลาดแบบโมเดิร์นเทรด และตลาดแบบออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำความเข้าใจต่อความสำคัญของงานมาตรฐานสินค้า และบทบาทของการทำงานในระบบเศรษฐกิจออนไลน์

สาระสำคัญของวิชานี้ จะเกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 การออกแบบผลิตภัณฑ์: ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ การออกแบบ และทำความเข้าใจต่อตลาด
- 2.2 การทดสอบ: การทดลองแนะนำผลิตภัณฑ์ และการประสานงานการตลาด
- 2.3 การเข้าสู่ระบบตลาด: ตลาดแบบดั้งเดิม ตลาดโมเดิร์นเทรด และตลาดออนไลน์
- 2.4 การขยายการผลิต การตลาด และธุรกิจ/วิสาหกิจ

ตัวอย่างที่สำคัญของการศึกษาในกรณีนี้ ประกอบด้วย การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวชุมชนบ้านอุ่มแสง, สหกรณ์การเกษตรชุมพลบุรี จำกัด, กาแฟอาชา อ่ามา, แก้วแก่น้อย, จาก ส.ขอนแก่น สู่ร้าน แซบ (Zaap Classic), การดำเนินแบบวิสาหกิจเพื่อสังคมของ R2R ที่ฟิลิปปินส์, ธุรกิจชลประทานน้ำหยดของ Jain Irrigation ที่อินเดีย และกิจการผลิตถุงเท้าลายสวย ๆ แบบเอกลักษณ์เฉพาะจากนักสร้างสรรค์ที่เป็นออทิสติกส์ของ John's Crazy Socks ที่อังกฤษ

สาม การจัดการเศรษฐกิจด้วยระบบดิจิทัล

ทำความเข้าใจต่อสภาวะใหม่ที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจและสังคม อันเนื่องมาจากการที่ผู้คนในสังคมได้เข้าสู่การใช้งานระบบเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวาง ทั้งในระบบการงานและการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน จนนำไปสู่การสร้างเป็นระบบใหม่ของระบบเศรษฐกิจและสังคม สภาวะใหม่นี้ดังกล่าวดำเนินไปทำให้เกิดการจัดการทางการตลาดแบบใหม่ที่รู้จักกันดีว่า ตลาดออนไลน์ (Online Marketing) ที่เข้ามาเพิ่มเติมตลาดแบบเดิมหรือตลาดแบบโมเดิร์นเทรด (ซึ่งถือได้ว่าเป็นความใหม่ที่มีอยู่ก่อนหน้านี้) ในขณะเดียวกันสภาวะใหม่นี้ดังกล่าวยังทำให้เกิดความใหม่ในระบบการจัดการในระบบเศรษฐกิจอีกแบบหนึ่ง ที่เรียกกันว่า ธุรกิจแบบแพลตฟอร์ม (Platform Business) อันเป็นการปรับเปลี่ยนรูปร่างของการจัดการองค์กรธุรกิจ

แบบเดิมที่บริษัทมักจะเป็นผู้ดำเนินงานในทุกขั้นตอนของธุรกิจด้วยตนเอง ไปสู่การจัดการธุรกิจแบบสร้างประโยชน์ร่วมกัน

สาระสำคัญของวิชานี้ จะเกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ระบบและเศรษฐกิจใหม่: พฤติกรรมสังคมและการบริโภคที่ปรับเปลี่ยนตามกระแสดิจิทัล

3.2 หลักการตลาดออนไลน์: ผลิตภัณฑ์ มาตรฐาน และเงื่อนไข

3.3 โอกาสของผู้ประกอบการ: การปรับตัวของผู้ประกอบการเดิม การริเริ่มการประกอบการใหม่

3.4 การสร้างธุรกิจแบบแพลตฟอร์ม: ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ และการจัดระบบบริการสนับสนุนในห่วงโซ่และการภาพ

ตัวอย่างที่สำคัญของการศึกษานี้ ประกอบด้วย การนำผลิตภัณฑ์เข้าสู่ระบบออนไลน์ของวิสาหกิจและธุรกิจรายย่อย โอกาสใหม่ของผู้ประกอบการ การบริการ Mobile Banking ของธนาคารออมสิน การบริการ M-PESA ของบริษัท Vodafone และการรวมร้านอาหาร รวมบริการผู้ขับขี่ จัดพื้นที่บริการแบบแพลตฟอร์มเพื่อให้บริการ Food Delivery ของ SCB Robinhood

กลุ่มวิชาปฏิบัติการ

การเรียนรู้การทำงานในพื้นที่ปฏิบัติการร่วมสำหรับการเรียนรู้ (Work-based Learning) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความร่วมมือกับ SIRDI และมีการปฏิบัติงาน/โครงการ/งานที่กำลังพัฒนาและสอดคล้องกับหัวข้ออบรม (ตามความสนใจของผู้เข้าอบรม) โดยมีกิจกรรมที่หลักสูตรอบรมระยะสั้นนี้ จะจัดให้การเรียนรู้ร่วมกันเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ (1) Open Workshop เป็นกิจกรรมปฏิบัติการที่ผู้เข้าอบรมจะเข้าไปร่วมระดมความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาของพื้นที่ (2) ผู้เข้าอบรมยังสามารถสร้างความร่วมมือองค์กรที่เป็นเจ้าของประเด็นศึกษาเป็นงานต่อเนื่องไปตามความสนใจที่มีการจัดทำความร่วมมือต่อกัน

ผู้อำนวยการหลักสูตร

ดร.สุนทร คุณชัยมั่ง

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนานวัตกรรมสังคม

วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต